

Артур Конан Дойл

СОБАКА

БАСКЕРВІЛІВ

ВИДАННЯ З ПАРАЛЕЛЬНИМ ТЕКСТОМ

Arthur Conan Doyle

THE HOUND

OF THE BASKERVILLES

Харків
«ФОЛІО»
2022

Chapter 1
MR. SHERLOCK HOLMES

Mr. Sherlock Holmes, who was usually very late in the mornings, save upon those not infrequent occasions when he was up all night, was seated at the breakfast table. I stood upon the hearth-rug and picked up the stick which our visitor had left behind him the night before. It was a fine, thick piece of wood, bulbous-headed, of the sort which is known as a "Penang lawyer." Just under the head was a broad silver band nearly an inch across. "To James Mortimer, M. R. C. S., from his friends of the C. C. H.," was engraved upon it, with the date "1884." It was just such a stick as the old-fashioned family practitioner used to carry — dignified, solid, and reassuring.

"Well, Watson, what do you make of it?"

Holmes was sitting with his back to me, and I had given him no sign of my occupation.

"How did you know what I was doing? I believe you have eyes in the back of your head."

"I have, at least, a well-polished, silver-plated coffee-pot in front of me," said he. "But, tell me, Watson, what do you make of our visitor's stick? Since we have been so unfortunate as to miss him and have no notion of his errand, this accidental souvenir becomes of importance. Let me hear you reconstruct the man by an examination of it."

"I think," said I, following as far as I could the methods of my companion, "that Dr. Mortimer is a successful, elderly medical man, well-esteemed since those who know him give him this mark of their appreciation."

"Good!" said Holmes. "Excellent!"

Розділ I

ПАН ШЕРЛОК ГОЛМС

Пан Шерлок Голмс сидів за столом і снідав. Зазвичай він підіймався достатньо пізно, якщо не брати до уваги тих частих випадків, коли йому й зовсім не доводилося лягати. Я стояв на килимку біля каміна і вертів у руках ціпок, забутий нашим учорашнім відвідувачем, хорошу товсту палицю з руків'ям — з тих, які називають «вагомим доказом». Трохи нижче під руків'ям було врізане срібне колечко шириною близько дюйма. На ньому було викарбовано: «Джеймсу Мортімеру, Ч. К. Х. О., від його друзів по ЧКЛ» і дата: «тисяча вісімсот вісімдесят чотири». У старі часи з такими ціпками — солідними, важкими, надійними — ходили поважні домашні лікарі.

— Отже, Ватсоне, що ви думаєте про нього?

Голмс сидів спиною до мене, й я гадав, що мої маніпуляції залишаються для нього непоміченими.

— Звідки ви знаєте, що я роблю? Можна подумати, що у вас очі на потилиці!

— Чого нема, того нема, зате перед собою маю начищений до блиску срібний кавник, — відповів він. — Ні, справді, Ватсоне, що ви скажете про ціпок нашого відвідувача? Ми з вами прогавили його і не знаємо, навіщо приходив. А якщо вже нам так не пощастило, доведеться звернути особливу увагу на цей випадковий сувенір. Обстежте палицю та спробуйте відтворити по ній образ її власника, а я вас послухаю.

— Мені здається, — почав я, намагаючись у міру своїх сил наслідувати метод мого приятеля, — цей лікар Мортімер — успішний медик середніх років, до того ж усіма шанований, оскільки друзі нагороджують його такими знаками уваги.

— Слушно! — сказав Голмс. — Чудово!

“I think also that the probability is in favour of his being a country practitioner who does a great deal of his visiting on foot.”

“Why so?”

“Because this stick, though originally a very handsome one has been so knocked about that I can hardly imagine a town practitioner carrying it. The thick-iron ferrule is worn down, so it is evident that he has done a great amount of walking with it.”

“Perfectly sound!” said Holmes.

“And then again, there is the ‘friends of the C. C. H.’ I should guess that to be the Something Hunt, the local hunt to whose members he has possibly given some surgical assistance, and which has made him a small presentation in return.”

“Really, Watson, you excel yourself,” said Holmes, pushing back his chair and lighting a cigarette. “I am bound to say that in all the accounts which you have been so good as to give of my own small achievements you have habitually underrated your own abilities. It may be that you are not yourself luminous, but you are a conductor of light. Some people without possessing genius have a remarkable power of stimulating it. I confess, my dear fellow, that I am very much in your debt.”

He had never said as much before, and I must admit that his words gave me keen pleasure, for I had often been piqued by his indifference to my admiration and to the attempts which I had made to give publicity to his methods. I was proud, too, to think that I had so far mastered his system as to apply it in a way which earned his approval.

He now took the stick from my hands and examined it for a few minutes with his naked eyes. Then with an expression of interest he laid down his cigarette, and carrying the cane to the window, he looked over it again with a convex lens.

“Interesting, though elementary,” said he as he returned to his favourite corner of the settee. “There are certainly one or two indications upon the stick. It gives us the basis for several deductions.”

“Has anything escaped me?” I asked with some self-importance. “I trust that there is nothing of consequence which I have overlooked?”

— Крім цього, я схильний думати, що він сільський лікар, отже, йому доводиться долати значні відстані пішки.

— І чому ж?

— Тому що його ціпок, колись доволі непоганий, так збитий, що я не уявляю собі його в руках міського медика. Товстий залізний наконечник зовсім стерся, мабуть, доктор Мортімер пройшов із ним купу миль.

— Дуже доречно думка, — погодився Шерлок.

— Знову ж напис: «Від друзів по ЧКЛ». Я вважаю, що літери «КЛ» означають клуб, найімовірніше мисливський, членам якого він надавав медичну допомогу, за що йому і зробили цей невеликий дарунок.

— Ватсоне, ви перевершили самого себе! — зауважив Голмс, відкидаючись на спинку крісла та підкурюючи цигарку. — Не можу не визнати, що, описуючи з властивою вам люб'язністю мої скромні заслуги, ви зазвичай применшуєте свої власні можливості. Якщо й від вас самого не надходить яскраве сяйво, то ви у будь-якому випадку є провідником світла. Хіба мало таких людей, котрі, не маючи власного таланту, все ж володіють незвичайною здатністю запалювати його в інших! Я вам дуже заборгував, друже мій.

Я вперше почув від Шерлока таке визнання і маю сказати, що його слова принесли мені величезне задоволення, бо байдужість цього чоловіка до мого захоплення ним і до всіх моїх спроб описати методи його роботи не раз обмежувала моє самолюбство. Крім цього, я пишався тим, що мені вдалося не тільки опанувати метод Голмса, а й застосувати його на практиці та заслужити цим похвалу мого товариша.

Шерлок узяв ціпок у мене з рук і кілька хвилин розглядав його неозброєним оком. Потім, явно зацікавившись чимось, відклав цигарку набік, підійшов до вікна і знову став оглядати палицю, але вже через збільшувальне скло.

— Не бозна-що, та все ж цікаво, — сказав він, повертаючись на своє улюблене місце в кутку тапчана. — Певна інформація тут, безумовно, є, вона й стане основою для деяких висновків.

— Невже від мене щось вислизнуло? — перепитав я не без почуття самовдоволення. — Сподіваюся, я нічого серйозного не оминув?

"I am afraid, my dear Watson, that most of your conclusions were erroneous. When I said that you stimulated me I meant, to be frank, that in noting your fallacies I was occasionally guided towards the truth. Not that you are entirely wrong in this instance. The man is certainly a country practitioner. And he walks a good deal."

"Then I was right."

"To that extent."

"But that was all."

"No, no, my dear Watson, not all — by no means all. I would suggest, for example, that a presentation to a doctor is more likely to come from a hospital than from a hunt, and that when the initials 'C. C.' are placed before that hospital the words 'Charing Cross' very naturally suggest themselves."

"You may be right."

"The probability lies in that direction. And if we take this as a working hypothesis we have a fresh basis from which to start our construction of this unknown visitor."

"Well, then, supposing that 'C. C. H.' does stand for 'Charing Cross Hospital,' what further inferences may we draw?"

"Do none suggest themselves? You know my methods. Apply them!"

"I can only think of the obvious conclusion that the man has practised in town before going to the country."

"I think that we might venture a little farther than this. Look at it in this light. On what occasion would it be most probable that such a presentation would be made? When would his friends unite to give him a pledge of their good will? Obviously at the moment when Dr. Mortimer withdrew from the service of the hospital in order to start a practice for himself. We know there has been a presentation. We believe there has been a change from a town hospital to a country practice. Is it, then, stretching our inference too far to say that the presentation was on the occasion of the change?"

"It certainly seems probable."

— На жаль, любий мій Ватсоне, більша частина ваших висновків помилкова. Коли я сказав, що ви служите для мене хорошим стимулом, то це, щиро кажучи, треба було розуміти так: ваші хиби іноді допомагають мені вийти на правильний шлях. Але зараз ви не дуже помиляєтеся. Цей чоловік, безумовно, практикує не в місті, і йому доводиться здійснювати великі прогулянки пішки.

— Отже, я мав рацію.

— Щодо цього — так.

— Але ж це все?

— Ні, ні, любий Ватсоне, не все, далеко не все. Так, наприклад, я б сказав, що такий подарунок лікар найімовірніше може отримати від якоїсь лікарні, а не від мисливського клубу, а коли перед лікарнею стоять літери «ЧК», назва «Черінг-кроська» запрошується сама собою.

— Можливо, ви маєте рацію.

— Все наводить на саме таке тлумачення. Й якщо ми приймемо мій здогад за робочу гіпотезу, то у нас будуть додаткові дані для відтворення особи нашого невідомого відвідувача.

— Гарзд. Припустимо, що літери «ЧКЛ» означають «Черінг-кроська лікарня». Які ж інші висновки можна звідси зробити?

— А вам нічого не спадає на гадку? Ви ж вивчали мій метод. Спробуйте його застосувати.

— Висновок очевидний: перш ніж поїхати в село, цей чоловік практикував у Лондоні.

— А що, якщо посунутися трохи далі? Погляньте на це ось під яким кутом зору: з якої нагоди цей дарунок? Коли його друзі вважали за потрібне подарувати спільно йому цей ціпок, аби показати своє шанування? Вочевидь, тоді, коли доктор Мортімер звільнився з лікарні, вирішивши зайнятися приватною практикою. Йому зробили подарунок, це ми знаємо. Припустимо, що роботу в лікарні він змінив на сільську практику. Чи будуть наші висновки занадто сміливими, якщо сказати, що подарунок був зроблений саме через його звільнення?

— Таке цілком можливе.

“Now, you will observe that he could not have been on the staff of the hospital, since only a man well-established in a London practice could hold such a position, and such a one would not drift into the country. What was he, then? If he was in the hospital and yet not on the staff he could only have been a house-surgeon or a house-physician — little more than a senior student. And he left five years ago — the date is on the stick. So your grave, middle-aged family practitioner vanishes into thin air, my dear Watson, and there emerges a young fellow under thirty, amiable, unambitious, absent-minded, and the possessor of a favourite dog, which I should describe roughly as being larger than a terrier and smaller than a mastiff.”

I laughed incredulously as Sherlock Holmes leaned back in his settee and blew little wavering rings of smoke up to the ceiling.

“As to the latter part, I have no means of checking you,” said I, “but at least it is not difficult to find out a few particulars about the man’s age and professional career.”

From my small medical shelf I took down the Medical Directory and turned up the name. There were several Mortimers, but only one who could be our visitor. I read his record aloud.

“Mortimer, James, M. R. C. S., 1882, Grimpen, Dartmoor, Devon. House-surgeon, from 1882 to 1884, at Charing Cross Hospital. Winner of the Jackson prize for Comparative Pathology, with essay entitled ‘Is Disease a Reversion?’ Corresponding member of the Swedish Pathological Society. Author of ‘Some Freaks of Atavism’ (Lancet 1882). ‘Do We Progress?’ (Journal of Psychology, March, 1883). Medical Officer for the parishes of Grimpen, Thorsley, and High Barrow.”

“No mention of that local hunt, Watson,” said Holmes with a mischievous smile, “but a country doctor, as you very astutely observed. I think that I am fairly justified in my inferences. As to the adjectives, I said, if I remember right, amiable, unambitious, and absent-minded. It is my experience that it is only an amiable man in this world who receives testimonials, only an unambitious one who abandons a London career for the country, and only an

— Тепер зазначте, що він не міг перебувати в штаті консультантів лікарні, бо це дозволено тільки лікарям із солідною лондонською практикою, а такий лікар навряд чи поїхав би з міста. Тоді ким він був? Якщо працював там, не будучи штатним консультантом, отже, йому призначалася скромна роль куратора¹, котрий живе при лікарні, тобто трохи більша, ніж роль практиканта. І він звільнився звідти п'ять років тому — гляньте на дату на ціпку. Таким чином, любий Ватсоне, ваш солідний літній домашній лікар випарувався, а замість нього перед нами вийшов вельми симпатичний чоловік віком близько тридцяти років, не марнословний, неухажливий, котрий ніжно любить свого собаку, який дещо більший за тер'єра, але менший за мастифа.

Я недовіриливо реготнув, а Шерлок Голмс відкинувся на спинку тапчана і випустив у стелю маленькі колючка диму, які плавно похитувалися в повітрі.

— Що стосується останнього пункту, то його нереально перевірити, — сказав я, — однак певну інформацію про вік цього чоловіка і його кар'єру знайти можна.

Я зняв зі своєї маленької книжкової полицки медичний довідник і знайшов потрібне прізвище. Там виявилось кілька Мортимерів, але я відразу ж відшукав нашого відвідувача і прочитав уголос все, що його стосувалося:

«Мортімер Джеймс, із 1882 року член Королівського хірургічного товариства. Грімпен, Дартмур, графство Девоншир. З 1882-го по 1884 рік — куратор Черінг-кросської лікарні. Нагороджений премією Джексона з порівняльної патології за роботу «Чи варто вважати недуги явищем атактичного штібуну?». Член-кореспондент Шведського патологічного товариства. Автор статей «Аномальні явища атактизму» («Ланцет», 1882), «Чи прогресуємо ми?» («Вісник психології», березень 1883). Сільський лікар парафій Грімпен, Торслі та Гай-Берроу».

— І жодного слова про мисливський клуб, Ватсоне, — з лукавою посмішкою зауважив Голмс, — зате він справді сільський лікар, як ви доречно зазначили. А мої висновки правильні. Що ж стосується означень, то, якщо не помиляюся,

---

¹ Куратор — молодший медик, що наглядав за хворими в клініці.

CONTENTS

<i>Chapter 1.</i> Mr. Sherlock Holmes	4
<i>Chapter 2.</i> The Curse of the Baskervilles	18
<i>Chapter 3.</i> The Problem	40
<i>Chapter 4.</i> Sir Henry Baskerville	60
<i>Chapter 5.</i> Three Broken Threads	86
<i>Chapter 6.</i> Baskerville Hall	108
<i>Chapter 7.</i> The Stapletons of Merripit House	128
<i>Chapter 8.</i> First Report of Dr. Watson	156
<i>Chapter 9.</i> The Light upon the Moor [Second Report of Dr. Watson]	170
<i>Chapter 10.</i> Extract from the Diary of Dr. Watson	204
<i>Chapter 11.</i> The Man on the Tor	226
<i>Chapter 12.</i> Death on the Moor	252
<i>Chapter 13.</i> Fixing the Nets	278
<i>Chapter 14.</i> The Hound of the Baskervilles	300
<i>Chapter 15.</i> A Retrospection	324

ЗМІСТ

<i>Розділ I. Пан Шерлок Голмс</i>	5
<i>Розділ II. Прокляття роду Баскервілів</i>	19
<i>Розділ III. Загадка</i>	41
<i>Розділ IV. Сер Генрі Баскервіль</i>	61
<i>Розділ V. Три обірвані нитки</i>	87
<i>Розділ VI. Баскервіль-хол</i>	109
<i>Розділ VII. Степлтон із Мерріпіт-гаузу</i>	129
<i>Розділ VIII. Перший звіт доктора Ватсона</i>	157
<i>Розділ IX. Другий звіт доктора Ватсона</i>	171
<i>Розділ X. Уривки зі щоденника доктора Ватсона</i>	205
<i>Розділ XI. Чоловік на гранітному стовпі</i>	227
<i>Розділ XII. Смерть на болотах</i>	253
<i>Розділ XIII. Тенета розставлені</i>	281
<i>Розділ XIV. Собака Баскервілів</i>	301
<i>Розділ XV. Погляд назад</i>	325